

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/159/2022
Identifikačné číslo spisu: 1215220291
Dátum vydania rozhodnutia: 25.09.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1215220291.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloletého W. Z., narodeného XX. W. XXXX, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Bratislava, Vázovova 7/A, dieťa rodičov - matky W. E. B., narodenej XX. W. XXXX, Z., X.T. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Andrejom Garom, Bratislava, Štefánikova 14, a otca W. W. Z., narodeného XX. T. XXXX, Z., N. XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou NIKU & partners, s. r. o., Bratislava, Prokopa Veľkého 51, IČO: 36 866 008, za účasti Krajskej prokuratúry Bratislava, Bratislava, Vajnorská 47, o zmenu úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 59P/144/2015, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2022 sp. zn. 20CoP/151/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2022 sp. zn. 20CoP/151/2020 v napadnutých výrokoch I. a II. zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Dovolanie vo zvyšnej časti (proti napadnutému výroku IV.) o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 03. júna 2020 č. k. 59P/144/2015-826 I. rozhodol o zverení maloletého W. Z. do osobnej starostlivosti otca; II. matke uložil povinnosť platiť výživné na maloletého W. v sume 110 eur mesačne, od 15. septembra 2018, splatné vždy do 15. dňa v mesiaci vopred, k rukám otca; III. matke uložil povinnosť uhradiť ročné výživné za obdobie od 15. septembra 2018 do 30. júna 2020 v sume 1 235,05 eur do 31. decembra 2020 k rukám otca; IV. súd styk matky s maloletým na žiadosť rodičov neupravil; V. otcovi súd prvej inštancie uložil povinnosť pravidelne informovať matku vždy k poslednému kalendárnemu dňu každého mesiaca písomne prostredníctvom e-mailu na adresu: E..H. o zdravotnom stave maloletého W. (vrátane užívania medikamentóznej liečby), ako i o aktuálnych podstatných veciach týkajúcich sa maloletého; VI. vo zvyšku súd prvej inštancie návrh matky zamietol; VII. vo zvyšku súd prvej inštancie návrh otca zamietol; VIII. súd prvej inštancie zároveň vyslovil, že rozsudkom sa mení rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 1P/225/2011-262 zo dňa 03. apríla 2013 v časti zverenia dieťaťa a v časti výživného; IX. súd prvej inštancie ponechal v platnosti uznesenie Okresného súdu Bratislava II č.

k. 59P/104/2018-4 zo dňa 31. mája 2019 do právoplatnosti rozhodnutia súdu o zverení maloletého dieťaťa; X. o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania a z dôvodu, že obaja rodičia sa majú podieľať na výživnom pre maloleté dieťa v rovnakej miere (berúc v úvahu, ktorému rodičovi je dieťa zverené do osobnej starostlivosti a akým spôsobom sa povinný rodič podieľa na plnení výživného aj nad rámec), súd prvej inštancie upravil vyživovaciu povinnosť matky v sume 110 eur mesačne, majúc za to, že takto upravené výživné odzrkadľuje odôvodnené potreby dieťaťa, a taktiež zodpovedá predovšetkým možnostiam, schopnostiam a majetkovým pomerom matky. Súd prvej inštancie pri určení výšky výživného prihliadal aj na to, že matka je v súčasnej dobe na rodičovskej dovolenke s dvoma maloletými deťmi, pričom poberá rodičovský príspevok iba na jedno maloleté dieťa, príjem má i z prenájmu bytu na X. ulici. Zohľadňujúc predmetné skutočnosti mal zároveň za to, že uvedené výživné zohľadňuje súčasnú situáciu matky, ktorá aktuálne nie je zamestnaná, taktiež zohľadňuje i tú skutočnosť, že v rámci možností sa snaží dieťaťu poskytovať plnenia aj nad rámec výživného, napr. kúpou potrieb pre maloletého, poskytovaním darčiekov a pod. Výživné v sume 700 eur mesačne ako navrhoval otec súd prvej inštancie považoval za vysoko nadhodnotené a nezodpovedajúce odôvodneným potrebám dieťaťa, pričom výšku mesačných výdavkov na maloletého, vyčíslenú otcom v sume cca 1 330 eur, považoval za neúmerne vysokú. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že od matky nemožno spravodlivo požadovať, aby sa podieľala na výdavkoch, o odôvodnenosti ktorých možno pochybovať, keď navyše príjem otca dieťaťa je v porovnaní s príjmom partnera matky neporovnateľne vyšší a po zohľadnení všetkých odôvodnených výdavkov na obe domácnosti je nutné konštatovať, že v domácnosti otca je životná úroveň v porovnaní s domácnosťou matky citeľne vyššia.

1.2. Vzhľadom na vykonané dokazovanie mal súd prvej inštancie jednoznačne za to, že otcovi prináleží nárok na priznanie výživného odo dňa, kedy sa maloletý nachádza v osobnej starostlivosti otca s poukazom na to, že súdne konanie trvá od roku 2015, pričom je bezvýznamné, že dieťa sa väčšinu času nachádzalo v reálnej starostlivosti starých rodičov Z.. Dodal, že je vecou rodiča, či svoje rodičovské kompetencie dobrovoľne na určitý čas deleguje na niekoho iného - v tomto prípade na starých rodičov zo strany otca, alebo či vykonáva tieto práva a povinnosti nepretržite. Súd prvej inštancie tiež poznamenal, že počas pobytu dieťaťa u starých rodičov otec pravidelne prispieval na výživu dieťaťa a financoval jeho potreby.

1.3. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval, že nakoľko matka prispievala na výživné od septembra 2018 do júna 2019 v sume 80 eur a od júla 2019 v sume 30 eur, za obdobie od 15. septembra 2018 do 30. júna 2020 jej vznikol nedoplatok na výživnom v sume 1 235,05 eur, čo predstavuje rozdiel medzi doposiaľ hradeným výživným a novo určeným výživným. Vzhľadom na súčasné príjmy, výdavky a majetkové pomery matky, ako i s ohľadom na sumu ročného výživného na maloleté dieťa, súd prvej inštancie dospel k záveru, že zaplatenie ročného výživného (až) do 31. decembra 2020 je plne dôvodné, nakoľko uložením povinnosti zaplatiť ročné výživné okamihom právoplatnosti tohto rozsudku by mohlo dôjsť k neúmernému finančnému zaťaženiu matky.

1.4. K uloženiu informačnej povinnosti otcovi súd prvej inštancie uviedol, že pre riadnu ochranu záujmov dieťaťa je zásadne nevyhnutné, aby obaja rodičia mali vedomosť o jeho záležitostiach, pretože zatajenie viacerých druhov informácií môže mať pre dieťa veľmi nepriaznivé následky. Súd sa nestotožnil s tvrdeniami otca a kolízneho opatrovníka, že matka má možnosť zistiť si informácie o maloletom sama, nakoľko vzhľadom najmä na prebiehajúcu liečbu jej syna je nevyhnutne potrebné, aby bola o všetkých veciach súvisiacich so zdravotným stavom dieťaťa aktuálne informovaná (najmä o užívaní medikamentóznej liečby). Vo zvyšnej časti súd návrh matky zamietol majúc za to, že takáto úprava informačnej povinnosti je dostačujúca; vzhľadom na to, že matka má prístup k elektronickej žiackej knižke maloletého, vie si samostatne vyhľadať informácie týkajúce sa jeho prospechu a má možnosť kontaktovať sa i priamo s vyučujúcimi maloletého W..

1.5. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie otca rozsudkom z 26. januára 2022 sp. zn. 20CoP/151/2020 rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil tak, že I. matke uložil povinnosť platiť výživné na maloletého W. v sume 250 eur mesačne, od 15. septembra 2018, splatné vždy do 15. dňa v mesiaci vopred, k rukám otca; II. matke uložil povinnosť zaplatiť otcovi zročné výživné za obdobie od 15. septembra 2018 do 31. januára 2022 v sume 6 905,10 eur do 60 dní od právoplatnosti rozsudku; III. otcovi uložil povinnosť pravidelne informovať matku vždy ku poslednému kalendárnemu dňu každého mesiaca písomne prostredníctvom e-mailu na adresu: E..H. o zdravotnom stave maloletého W. (vrátane užívania medikamentózneho liečby), o návšteve lekárov a psychológov, o školskom prospechu maloletého, o návšteve záujmových krúžkov a o pobyte maloletého mimo miesta bydliska; IV. matke uložil povinnosť zaplatiť otcovi trovy konania vo výške 708,77 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Zároveň vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd vo vzťahu k výroku o určení výšky výživného dospel k záveru, že síce súd prvej inštancie vykonal všetko potrebné dokazovanie na zistenie skutočného stavu veci, avšak z vykonaného dokazovania dospel k nesprávnemu určeniu výšky výživného, ktoré považoval za nedostatočné. Poukázal pritom najmä na majetkové pomery matky, jej možnosti a schopnosti, ako aj vek maloletého, jeho oprávnené náklady a zdravotný stav. Odvolací súd vychádzal z toho, že suma 110 eur je sumou skutočne nízkou a nepokryje ani najzákladnejšie potreby maloletého. Uviedol, že matka i napriek tomu, že má ďalšie dve vyživovacie povinnosti a poberá rodičovský príspevok, je schopná platiť vyššie výživné, nakoľko je vlastníčkou bytu, ktorý prenajíma, navyše danú nehnuteľnosť môže predať, vyplatiť úver, kde hodnota bytu je vyššia ako nesplatená časť úveru. Podľa názoru odvolacieho súdu bolo potrebné prihliadnúť k tomu, že matka predala nehnuteľnosť za 165 000 eur a zadovážila novú nehnuteľnosť za 82 000 eur, z čoho jej ostali úspory. Ďalej bolo dôvodné prihliadnúť i k tomu, že matka má manžela, s ktorým majú dve maloleté deti a aj jej manžel je povinný podieľať sa na ich výžive, ako aj výžive manželky, ktorá je na rodičovskej dovolenke. Vzhľadom na vek maloletého a jeho špecifické potreby z dôvodu psychického stavu odvolací súd dospel k záveru, že bolo dôvodné pristúpiť k určeniu výživného vo výške 250 eur mesačne. Sumu 700 eur, ktorú požadoval otec, odvolací súd považoval za nadhodnotenú, takú, ktorá prevyšuje odôvodnené náklady na maloletého a nezodpovedá pomerom matky. Dodal, že pokiaľ otec má nadštandardný príjem a je z neho schopný vynakladať vyššie výdavky na maloletého, ešte neznamená, že všetky otcom vynaložené náklady sú skutočne dôvodné a matka je povinná hradiť ich polovicu. Odvolací súd vzhľadom na predkladané vyčíslenia nákladov na maloletého mal za to, že otcom uvádzaných 1 400 eur mesačne je sumou značne nadhodnotenou, pričom ak aj otec reálne toľko vynakladal, je to z dôvodu jeho vyššej životnej úroveň a príjmu, čo však podľa názoru súdu nebolo možné samo osebe brať do úvahy.

2.2. Odvolací súd zaoberajúc sa dátumom, od ktorého má matka povinnosť platiť výživné, poukázal na to, že otec a ani matka nepodalí odvolanie voči určeniu okamihu, od ktorého má matka povinnosť platiť výživné, a preto ponechal dátum určený súdom prvej inštancie.

2.3. Ďalej konštatoval, že z dôvodu určenia vyššej sumy zvýšenia výživného oproti tomu, ako určil súd prvej inštancie, bolo potrebné zmeniť aj výrok o zročnom výživnom. Odvolací súd k sume zročného výživného určenej súdom prvej inštancie (1 235,05 eur) teda prirátal sumu, o ktorú zvýšil výživné určené súdom prvej inštancie, teda po 140 eur za každý celý mesiac. Vzhľadom na výšku sumy zročného výživného určil matke na jej zaplatenie dlhšiu lehotu, a to 60 dní od právoplatnosti rozsudku.

2.4. Čo sa týka výroku o uložení informačnej povinnosti, odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením súdu prvej inštancie, ako aj vyjadrením okresnej prokuratúry, že je v záujme maloletého, aby matka vzhľadom na zdravotný stav a užívanie liekov maloletým o týchto skutočnostiach bola riadne a včas informovaná, keďže maloletý sa s matkou stýka. Mal za to, že takáto povinnosť otca nijako nezaťažuje a je to zákonná povinnosť rodiča, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti, informovať druhého rodiča. Odvolací súd zmenil výrok len čo sa týka rozsahu informovania, nakoľko dospel k záveru, že otcom namietaná nevykonateľnosť výroku, pokiaľ ide o termín „iné podstatné veci týkajúce sa maloletého“, je

dôvodná. Zdôraznil, že vo výroku, ktorým súd ukladá informačnú povinnosť, má byť uvedené, ktorých vecí sa má informačná povinnosť týkať, a to z dôvodu práve vykonateľnosti takéhoto výroku. Odvolací súd preto precizoval výrok o informačnej povinnosti a uviedol presne, ktorých vecí sa táto povinnosť týka.

2.5. Odvolací súd napokon dospel k záveru, že súd prvej inštancie neodôvodnil, ako sa vysporiadal s návrhom otca na priznanie trov za znalecké dokazovanie a z akého dôvodu nepovažoval tento návrh za dôvodný, keď trovy nepriznal. Zároveň výrok o nepriznaní trov považoval za nesprávny a konštatoval, že je dôvodné, aby matke bola uložená povinnosť uhradiť otcovi polovicu trov, ktoré platil za znalecké posudky č. 5/2019, 6/2019 a 7/2019 vypracované znalcom W. O. K. Dôvodil pritom, že je spravodlivé, aby sa obaja rodičia na týchto trovách podieľali v rovnakom rozsahu.

2.6. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) v spojení s § 52 CMP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu (okrem výroku III.) podala matka (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Dovolateľka namietala nedostatočne zistený skutkový stav odvolacím súdom, keď tento neexistoval, ako matka použila finančné prostriedky získané z predaja nehnuteľnosti za 165 000 eur a či rozdiel z tohto predaja a postavenia druhej nehnuteľnosti za 82 000 eur tvorí matkine úspory. Odvolací súd v tejto časti nedoplnil dokazovanie napriek tomu, že sa o tieto úspory matky oprel v zmeňujúcom rozsudku. Rovnako podľa názoru dovolateľky súd nesprávne zistil skutkový stav, keď považoval partnera matky za jej manžela. Keďže nie je jej manželom, nemá voči nej ani vyživovaciu povinnosť. Dovolateľka ďalej uviedla, že odvolací súd porušil vyšetrovací princíp, keď zaviazal matku k plateniu výživného k rukám otca aj za obdobie od 12. marca 2021 do 01. decembra 2021, kedy sa maloletý nenachádzal v osobnej starostlivosti otca. Tiež namietala nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť napadnutého rozsudku, keďže odvolací súd nedostatočne odôvodnil zmenu výšky vyživovacej povinnosti matky. Súd neprihliadol a nezohľadnil v podstatnej miere to, že matka je na rodičovskej dovolenke a nemá príjem. Takéto rozhodnutie zakladá vadu podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

3.2. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľka nastolila právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená: „prihliadne súd pri určení výživného na dĺžku osobnej starostlivosti rodiča, ak tento iba striedavo žije s dieťaťom v jednej domácnosti?“. V tejto súvislosti poukázala na to, že otec sa o maloletého osobne nestará v takom rozsahu, ako je to obvyklé. Uviedla, že otec je nadpriemerne zaneprázdnený a maloletý s ním prespáva v spoločnej domácnosti iba približne 2x do týždňa. Podľa dovolateľky by rozsah osobnej starostlivosti mal súd pri rozhodovaní o výške výživného zohľadniť.

3.3. Na základe uvedeného navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadala o odklad právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

4. Prokuratúra vo vyjadrení k podanému dovolaniu uviedla, že dovolanie matky nepovažuje za dôvodné. Poukázala na to, že nesprávne či nedostatočné zistenie skutkového stavu Civilný sporový poriadok ako dovolací dôvod nepozná. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia obsahuje všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP, pričom z odôvodnenia predmetného rozhodnutia sú zrejmé dôvody vedúce odvolací súd k zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie a určení vyššej sumy vyživovacej povinnosti matke maloletého. Ďalej uviedla, že matkou namietané nesprávne právne posúdenie nespĺňa kritériá vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s § 432 až § 435 CSP, keďže dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ani na prehodnotenie vykonaných dôkazov. Preto navrhla dovolanie matky odmietnuť ako procesne neprípustné.

5. Otec vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že odôvodnenie napadnutého rozsudku má jednoznačne náležitosti v zmysle § 393 CSP a obsahuje podrobné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie. Navyše, dovolateľkou uvádzané vady zmätočnosti konania nemôžu založiť dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, keďže nesmerujú voči samotnej procedúre prejednávania veci, ale výlučne len k faktickej meritórnej rozhodovacej činnosti súdu. V súvislosti s namietaným nesprávnym posúdením veci otec konštatoval, že v dovolaní matky absentuje riadne vymedzenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 CSP v spojení s ustanovením § 432 ods. 2 CSP, pričom na ňou formulovanú otázku dáva odpoveď Zákon o rodine a nie je potrebné túto otázku riešiť prostredníctvom rozhodnutia dovolacieho súdu. Vzhľadom na to navrhol dovolanie matky zamietnuť, resp. odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

6. Kolízny opatrovník sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

7. Na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa vzťahuje Civilný mimosporový poriadok. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní matky maloletého dieťaťa.

8. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Podľa § 444 ods. 2 CSP ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

9. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti (resp. právoplatnosti) dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 1 a 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

14. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

15. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

16. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

I.

17. Dovolateľka vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nedostatky v zaobstaraní si skutkových podkladov a zistení skutočného stavu veci, nevykonanie potrebného dokazovania a nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia.

18. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

19. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

20. Zásada voľného hodnotenia dôkazov zakotvená v čl. 15 Základných princípov CSP a v § 191 CSP vyplýva z ústavného princípu nezávislosti súdov (čl. 46 ústavy) a znamená, že záver, ktorý sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Hodnotenie dôkazov úvahou súdu však neznamená ľubovôľu, lebo hodnotiacia úvaha musí vždy zodpovedať zásadám formálnej logiky,

musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a vykazovať funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom súd stručne, jasne a výstižne vysvetľuje, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a pod.

20.1. V tomto kontexte podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní a vyhodnocovaní skutkového stavu rešpektoval ústavnoprocenčné zásady, je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa Civilného sporového poriadku. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu veci má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci (porov. I. ÚS 6/2018, 4Cdo/88/2019).

21. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 CSP). Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (§ 384 ods. 1 CSP). Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

22. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že ak odvolací súd v rámci preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť dovolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279, 1287).

23. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy dovolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonané nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy, ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 4Cdo/98/2017).

24. Z vyššie uvedeného tiež vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu dovolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (por. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/131/2009).

25. Ak by sa odvolací súd odchýlil od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez toho, aby rešpektoval povinnosť opakovania alebo doplnenia dokazovania, zasiahol by do ústavne zaručeného práva strany sporu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, do obsahu ktorého patrí aj to, že odvolací súd sa môže odchýliť od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom len po doplnení alebo opakovaní dokazovania, ktorého výsledky opravnému súdu umožnia vlastné, prípadne aj odlišné hodnotenie dôkazov (por. napríklad rozhodnutia ústavného súdu II. ÚS 387/2010, II. ÚS 506/2013).

26. Z obsahu odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie v časti o určení výživného vyplýva, že súd upravil vyživovaciu povinnosť matky v sume 110 eur mesačne prihliadajúc na to, že matka je v súčasnej dobe na rodičovskej dovolenke s dvoma maloletými deťmi, pričom poberá rodičovský príspevok iba na jedno maloleté dieťa, príjem má i z prenájmu bytu na Drieňovej ulici. Súd prvej inštancie mal za to, že uvedené výživné zohľadňuje súčasnú situáciu matky, ktorá aktuálne nie je zamestnaná, taktiež zohľadňuje i tú skutočnosť, že v rámci možností sa snaží dieťaťu poskytovať plnenia aj nad rámec výživného, napr. kúpou potrieb pre maloletého, poskytovaním darčiekov a pod.

26.1. Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že nebolo potrebné doplniť alebo zopakovať dokazovanie, pričom zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie (okrem iného) vo výroku o určení výšky výživného. Vo vzťahu k posúdeniu majetkových pomerov matky, jej možností a schopností za účelom preskúmania primeranosti stanoveného výživného však vychádzal aj zo skutkových predpokladov, ktoré neučinil súd prvej inštancie. Odvolací súd okrem iného prihliadol k tomu, že matka predala nehnuteľnosť (dom) za 165 000 eur a zadovážila novú nehnuteľnosť za 82 000 eur, v dôsledku čoho jej ostali úspory. Takýto skutkový záver však zo súdom prvej inštancie vykonaného dokazovania explicitne nevyplýval. Rovnako odvolací súd poukázal na to, že matka má manžela, ktorý je povinný sa podieľať na výžive manželky, ktorá je na rodičovskej dovolenke. Ani toto skutkové zistenie nemá oporu vo výsledkoch dokazovania a skutkovom základe veci ustálenom súdom prvej inštancie. Aj v dôsledku takto prehodnoteného skutkového stavu veci potom odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie v prospech zvýšenia vyživovacej povinnosti matky voči maloletému dieťaťu.

27. Na základe uvedeného je odvolací súd toho názoru, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyvodil odlišné skutkové zistenia (v otázke majetkových pomerov matky) a na ich základe aj odlišné právne závery (posúdenie výšky vyživovacej povinnosti) ako súd prvej inštancie bez toho, aby vo veci vykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia postupoval v rozpore s § 383, § 384 ods. 1, § 385 ods. 1 CSP a tiež s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu (pozri napr. sp. zn. 5Cdo/131/2009, 7Cdo/110/2018) a ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 400/2009, II. ÚS 506/2013). Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od súdom prvej inštancie prijatého skutkového základu o majetkových pomeroch matky na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal nariadiť pojednávanie v zmysle § 385 ods. 1 CSP a dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 CSP sám v potrebnom rozsahu zopakovať (prípadne doplniť) a zadovážiť si tak rovnocenný poklad pre odlišné hodnotenie dôkazov podľa § 191 CSP. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu. Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval, keď vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, na základe ktorých ale dospel k iným skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil iný právny záver bez toho, aby na ním nariadenom pojednávaní doplnil alebo zopakoval dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie.

28. V súvislosti s takto dosiahnutými skutkovými závermi sú potom aj na ne nadväzujúce právne závery odvolacieho súdu zatiaľ predčasné. Vzhľadom na vyššie uvedený výklad (ods. 21. až 25.) a procesnoprávne požiadavky z neho plynúce došlo podľa názoru najvyššieho súdu v postupe odvolacieho súdu k ústavnoprocenému deficitu v dôkaznom konaní, a to z hľadiska zásad vyjadrených v pojme „spravodlivý proces“ podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru, čím bol naplnený matkou namietaný dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

29. Vzhľadom na zistenie, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutých výrokoch I. a II. zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Vzhľadom na výskyt vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, dovolací súd sa už nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

30. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

II.

31. Dovolateľka podaným dovolaním napadla aj (IV.) výrok rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o trovách prvoinštančného konania. V tejto súvislosti dovolací súd poznamenáva, že v zmysle § 428 CSP je dovolateľ povinný o. i. uviesť, z akých dôvodov dovolaním napadnuté rozhodnutie považuje za nesprávne, a tento dovolací dôvod (resp. dôvody) vymedziť spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP. Uvedené je podstatné a smerodajné aj pre samotný dovolací súd, pretože ten je v súlade s dispozičnou zásadou viazaný uplatnenými dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP), vrátane ich obsahového i rozsahového vymedzenia, a z iných, než dovolateľom uplatnených dôvodov, napadnuté rozhodnutie preskúmať nemôže. Preto ak dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP, tento nedostatok má za následok odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP.

32. V danej veci z obsahu dovolania (čl. 11 ods. 1 a § 124 ods. 1 CSP) nie je zrejmé, v čom podľa názoru dovolateľky spočívali ňou formálne označené vady podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP vo vzťahu k napadnutému výroku o trovách prvoinštančného konania. V dôsledku toho spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam § 431 ods. 2 CSP, resp. § 432 ods. 2 CSP nevymedzila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, resp. § 421 ods. 1 písm. b) CSP tak, ako to predpokladajú predmetné ustanovenia. Dovolací súd dodáva, že v prípade takéhoto dovolania (t. j. dovolania, v ktorom absentuje uvedené vymedzenie) súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania; jediný prípad, v ktorom súd výnimočne vedie dovolateľa k tomu, aby svoje dovolanie niečím doplnil alebo nedostatok niečoho v dovolacom konaní odstránil, vyplýva totiž z ustanovenia § 436 ods. 1 CSP. Preto dovolací súd uzatvára, že uplatnené dovolacie dôvody vo vzťahu k napadnutému výroku odvolacieho súdu (IV.) o trovách prvoinštančného konania neboli v danom prípade vymedzené spôsobom zodpovedajúcim § 431 a § 432 CSP.

33. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie matky, v časti ktorého dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP (§ 447 písm. f) CSP), odmietol.

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.